

Implementeren en evalueren van een toolbox gericht op het ondersteunen van professionele leiderschapscompetenties van wijkverpleegkundigen

Nurses in the Lead towards High Quality Community Care

Deelnemende organisaties

Zuyd Hogeschool (penvoerder), Universiteit Maastricht, Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg (AWO), MeanderGroep Zuid-Limburg, Zuyderland Thuiszorg b.v., Senioren Vereniging Heerlen

Onderzoeker

Drs. R. Vogel

Begeleiding

Dr. G. Bours, Dr. S. Metzelthin, Dr. P. Erkens, Prof. dr. J. Hamers, Dr. E. van Rossum

Financiering

ZonMw (Projectnummer 520003001)

Looptijd project

1-2-2017 tot 1-2-2019

Achtergrond

Het aantal ouderen in Nederland met meerdere complexe gezondheidsproblemen neemt toe. Deze ouderen blijven langer thuis wonen, en moeten daarbij goed ondersteund worden in hun zelfmanagement, door onder andere thuiszorg teams. Daarnaast vraagt een andere kijk op gezondheid, waarbij eigen regie en zelfredzaamheid in het dagelijks functioneren centraal staan, nieuwe competenties van medewerkers in de thuiszorg. Over deze ondersteuning van ouderen met betrekking tot zelfredzaamheid is al veel wetenschappelijke kennis ontwikkeld en geëvalueerd. Deze kennis komt echter lastig op de werkvloer. Hbo-opgeleide wijkverpleegkundigen hebben een belangrijke rol in thuiszorg teams. Van hen wordt een professionele leidersrol verwacht om nieuwe kennis toepasbaar te maken voor de dagelijkse praktijk.

Doelstelling

De hoofddoelstelling van dit project is het versterken van het professioneel leiderschap van hbo-wijkverpleegkundigen. In ons project ontwikkelen wijkverpleegkundigen zich als vakinhoudelijk leider zodat ze hun eigen team voor kunnen gaan in innovatie van de primaire

zorg. Als toepassingsgebied is hierbij gekozen voor het stimuleren van de zelfredzaamheid van thuiswonende ouderen. Primair richten wij ons op professioneel leiderschap bij het planmatig aanpakken van een (evidence based) zorginnovatie. Daarbij is het van belang om inhoudelijk de juiste keuzes te maken en (lager opgeleide) collega's systematisch te motiveren, te coachen en te ondersteunen. Om de leiderschapscompetenties van hbo-wijkverpleegkundigen te versterken, is de Translating Innovations into Community Care Practice (TIP-C)-Toolbox ontwikkeld, die een systematische aanpak bevat voor het implementeren van een evidence-based zorginnovatie en hulpmiddelen daarvoor.

De toolbox is in een eerder project* ontwikkeld voor de verpleeghuis setting en wordt in dit project aangepast voor de thuiszorg setting. De toolbox wordt geïmplementeerd in de praktijk bij 4 wijkteams van MeanderGroep Thuiszorg en drie wijkteams van Zuyderland Thuiszorg, bestaande uit in totaal zeven wijkverpleegkundigen en 85 teamleden. Door middel van een proces- en effect evaluatie wordt de toolbox getest op de bruikbaarheid voor de (verdere) ontwikkeling van leiderschapscompetenties.

Procesevaluatie

In de procesevaluatie wordt verpleegkundig leiderschap gemeten bij zowel de 'hbo-verpleegkundigen in the lead' als ook bij alle (hbo/mbo) verpleegkundigen en verzorgenden die in de teams door de nurse leaders worden aangestuurd. Op deze manier kunnen we zien of er ook daadwerkelijk gedragsveranderingen plaatsvinden. Zowel met behulp van vragenlijsten bij alle betrokken teamleden als dossieronderzoek wordt de mate waarin het implementatieplan is uitgevoerd ter ondersteuning van een zorginnovatie, het aantal teamleden dat daadwerkelijk het implementatieplan heeft uitgevoerd en het aantal patiënten dat aan de activiteiten is blootgesteld, in kaart gebracht. Middels interviews met de wijkverpleegkundigen in de lead en in twee focusgroepen met een representatieve steekproef van hun teamleden, worden de ervaringen met de implementatie van de zorginnovatie in kaart gebracht. De ervaringen van patiënten en hun informele zorgverlener met de geleverde zorg wordt geëvalueerd in 10 'dyad' interviews.

Effectevaluatie

Bij de effectevaluatie richten we ons primair op verpleegkundig leiderschap. Bij de hbo-verpleegkundigen in the lead zijn de uitkomstmaten eigen effectiviteit en verwachte uitkomsten ten aanzien van hun leiderschapsrol. Bij de overige teamleden zijn de uitkomstmaten ervaren gedrag, eigen effectiviteit en verwachte uitkomsten t.a.v. het uitvoeren van de innovatie. Dit meten we met behulp van vragenlijsten voorafgaand aan de implementatieperiode en direct na afloop van deze periode (na 6 maanden). Naast de effectevaluatie met behulp van de vragenlijsten, vinden focusgroep bijeenkomsten plaats met een deel van de betrokken hbo-verpleegkundigen. In deze focusgroepen wordt o.a. de waargenomen veranderingen in het vertrouwen van eigen leiderschapscompetenties ten aanzien van het motiveren en ondersteunen van teamleden verder uitgediept.

*Kuk N.O. Moving forward in nursing home practice. Supporting nursing staff in implementing innovations (Proefschrift Universiteit Maastricht, 2017).